

Izšla vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori:
2657 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXII. Cena lista je \$6.00 Entered as second-class matter January 15, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., PONDELJEK, 11. MARCA (MARCH 11), 1940 Subscription \$6.00 Yearly STEV.—NUMBER 50

Upanje glede sklenitve miru med Finsko in Rusijo izginilo

Stalin zaveza, da mora Finska sprejeti stavljene zahteve pred ustavitvijo sovražnosti. Švedska pozvala Veliko Britanijo in Francijo, naj pošljeta armado najmanj 80,000 mož na Finsko. Hitler poslal zunanjega ministra Ribbentropa v Rim, da pridobi Mussolinija za posredovanje med Rusijo in Finsko

HELSINKI, 11. marca.—Bojanje, da se pogajanja med Finsko in Rusijo glede sklenitve miru izjavila, se je razširila danes jutraj, ko je govornik na radiopostaji v Moskvi napadel finskega premierja Rista Rytija, načelnika finske delegacije, ki se nahaja v glavnem ruskem mestu. Ta napad je prišel nekaj ur potem, ko je finska vlada naznanila, da so Ryti in trije drugi finski voditelji dospeli v Moskvo na povabilo Stalinove vlade, da razpravljajo o ustavitvi sovražnosti.

LONDON, 10. marca.—Švedska vlada je pozvala Veliko Britanijo in Francijo, naj pošljeta armado najmanj 80,000 mož na Finsko, če ji hočeta v resnici pomagati, zaeno pa ju je informirala, da manjši armadi sploh ne bo dovolila prehoda preko svojeje ozemlja. Poleg vojaštva naj pošljeta Finski tudi bojna letala in drugo orožje.

BERLIN, 10. marca.—Adolf Hitler je v kratkem govoru izjavil, da se je Nemčija odločila, da vtraja v vojni, katero so ji vsilili angleški in francoski imperialisti, toliko časa, da bodo postavljeni pogoji za mir v Evropi, ki mora trajati stoletja. V svojem govoru je poveljeval nemške vojske, ki so padli v vojni, in poudarjal, da narod stoji trdno za armado, ki se bori za dobro Nemčije.

Stockholm, Švedska, 9. marca.—Mirovna pogajanja med sovjetsko Rusijo in Finsko so dosegla kritično točko, se glasi včeraj iz zanesljivih virov. Rusija zahteva, da mora Finska sprejeti Stalinove pogoje in je zavrnila apel glede sklenitve premirja.

Predstavnik švedskega zunanjega urada je priznal, da je švedska vlada prevzela vlogo posredovalke med Rusijo in Finsko. To se je zgodilo pred več tedni, ko ni hotela ne prva ne druga podvzeti nobenega koraka glede ustavitve sovražnosti, ker bi to mnogi smatrali za znamenje popuščanja. Ko so se pogajanja končno pričela, je Finska izrazila željo po sklenitvi premirja, da bi to omogočilo diskuzijo o vzpostavitvi miru, kar pa so v Moskvi odklonili. Izjavili so, da mora Finska sprejeti vse sovjetske zahteve pred ustavitvijo sovražnosti.

Uradni krogi v Stockholmu so sinoči zanikali trditev, da švedska vlada poziva Rusijo, naj sprejme Stalinove mirovne pogoje. Prav tako so zanikali govorice, da je švedska posegla v konflikt med Rusijo in Finsko, katere je stavila sovjetska vlada. Finski, so bolj težki vloga oni, katere je Finska odklonila pred Stalinovo invazijo njenega ozemlja.

Tu pravijo, da Moskva zahteva od Finske odstop vse kareljске zemeljske ožine, Viipurija, strateškega mesta ob Finskem zalivu, vse severno obrežje Ladoškega jezera, polotok Hang in tamkajšnja pomorsko luno ter velik kos petčanskega distrikta na skrajnem severu. Finski zunanji minister Vajno Tanner je v telefonskem razgovoru z uredništvom stockholmskega lista Aftonbladet dejal, da se pogajanja z Moskvo nadaljujejo.

HELSINKI, Finska, 9. marca.—Tu se ni pojavilo nobeno znanje, da se Finci navdušujejo za sklenitev miru s sovjetsko Rusijo. Uradni krogi molče, toda drugi naglašajo, da Finska ne more sprejeti Stalinovih pogojev, če hoče ohraniti svojo neodvisnost.

Francija dobila novo bojno ladjo

Demobilizacija kmetov odobrena

Paris, 9. marca.—Nadaljnje podrobnosti glede opreme nove francoske bojne ladje Jean Bart je omenil mornarični minister Cesar Campinchi v svojem poročilu. Ta bojna ladja je bila spuščena v morje zadnje srede in minister je dejal, da bo kmalu stopila v akcijo. Nekaj tednov prej je bila zgrajena bojna ladja Richelieu, ki je zdaj v aktivni službi.

Ladja Jean Bart je dolga 794 čevljev in široka 108 čevljev. Opremljena je z osmimi 15-palčnimi topovi, petnajstimi 5-palčnimi in šestimi grupami strojnica. Vsak izmed velikih topov izbruha 24 izstrelkov na minuto na daljavo čez 25 milj. Bojna ladja nosi štiri letala in je zavarovana proti napadom iz zraka. Stroji producirajo 160,000 konjskih sil in ladja lahko drvi z brzino 35 vozlov na uro. Posadka šteje 70 častnikov in 1600 mornarjev.

Dve nadaljnji bojni ladji bosta kmalu zgrajeni. To bosta Gascogne in Clemenceau. Tonaža vsake bo znašala 35,000 ton.

V nižji državni zbornici je bila soglasno sprejeta resolucija, ki odobrava vladni načrt glede odpoklica mobiliziranih kmetov, ki se nahajajo na fronti, domov, da bodo lahko delali na poljih.

Welles obiskal Leona Bluma

Raztegnitev franco-angelske zveze

Paris, 9. marca.—Sumner Welles, ameriški državni podtajnik in Rooseveltov odposlanec, je včeraj obiskal Leona Bluma, voditelja francoskih socialistov in bivšega premierja. Blum je znan kot najbolj zgovoren obduovalec ameriškega predsednika med vodilnimi francoskimi politikmi.

Welles je obiskal Bluma v spremstvu Edouarda Herriota, predsednika državne zbornice, in Julesa Jeanneya, predsednika senata. Pojasnjeno je bilo, da je Welles obiskal Bluma, da bi informacije o mnogih zadevah, katere bo izročil Rooseveltu, ko se vrne v Washington.

Napoluradni krogi trdijo, da je glavni namen Wellesove misije raztegnitev zveze med Francijo in Veliko Britanijo, kateri naj bi sledila ustanovitev federacije evropskih držav, ko bo vojna končana. Wellesu so že vodilni Francozi povedali, da sta Francija in Velika Britanija tesno združeni v borbi proti nacistični Nemčiji. Politično in ekonomsko sodelovanje se bo nadaljevalo med njima po vojni. Kakšno vlogo naj bi Amerika prevzela v povojni rekonstrukciji Evrope, ni znano, čeprav poročilo iz zanesljivih virov pravi, da je bilo to vprašanje na seštevku s sestankih med francoskimi voditelji in Wellesom.

Nemčija pošilja premog Italiji po železnici

Belgrad, Jugoslavija, 9. marca.—Jugoslovanske avtoritete so bile informirane iz Berlina, da je Nemčija pričela pošiljati premog Italiji po železnici preko češkoslovaškega ozemlja. Pet vlakov s premogom gre v Italijo dnevno.

Domače vesti

Čankarjev glasnik
Chicago.—Čankarjev glasnik, mesečnik za leposlovje in pouk, ima v svoji najnovejši ali marčevi številki sledečo vsebino: Mir (uvodnik), E. K.: Jadviga (novela), Proletarčev praznik, Anton J. Klančar: Clevelandka pozabljena šola slovenskih naukov, Osvojitev Čehoslovaške, Juan Fernandez—otok romantike, Kitajske stranke, E. K.: Julkina zmeta (nadaljevanje novele). Glasba in občinstvo, E. K.: Drečjetova pot (nadaljevanje pesnitve), Oprostite!, Za naše gospodinjce.—Čankarjev glasnik stane \$3 na leto, posamezna številka pa 30c. Naslov: Čankarjev glasnik, 6411 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Clevelandke vesti
Cleveland.—Rojak Frank Novosel je pred dnevi pomagal pri klanju prašiča pri prijatelju. Neki pomagač se je ponudil, da prašiča ustrelji, namesto prašiča je pa krogla po nesreči zadela Novosela v nogo. Zdravi se doma.—V Mandljevi prodajalnici čevljev in modnega blaga je 7. t. m. nastal ogenj, katerega pa so kmalu pogasili.—Frank Mihelič je tako nesrečno padel na hodniku, da so ga morali odpeljati v bolnišnico.

Kitajska dobi posojilo v Ameriki

Kongresna akcija omogočila posojilo

Washington, D. C., 9. marca.—Jesse Jones, načelnik federalne posojilne administracije, je naznanil, da bo Kitajska dobila dodatno posojilo v vsoti \$20,000,000. Danska in Islandija bosta tudi dobili posojilo, prva \$10,000,000, druga pa \$1,000,000. Kitajska je dobila posojilo \$25,000,000 v decembru l. 1938. Del tega je že plačala z izvozom blaga.

Posojila Kitajski in drugim državam je omogočil kongres, ko je zvišal sklad federalne Export-Import banke na \$200,000,000. Kitajska bo kupovala v Ameriki stroje, tovarne avte in avtne pritiskine. Novo posojilo bo poravnala z izvozom pločevine.

Jones je konferiral o posojilnem programu s predsednikom Rooseveltom. Po konferenci je povedal, da sta razpravljala tudi o posojilu, ki ga je dobila Finska zadnji teden. "Uverjen sem, da bo Finska plačala svoj dolg," je dejal Jones. "Zemljevid Evrope ne bo dosti spremenjen s to vojno. Ko bodo zavojevane države izruple svoje sile, bo vojna zaključena brez velikih izprememb."

Čiščenje v unijah Ameriške delavske federacije

Chicago, 9. marca.—Vodstvo Ameriške delavske federacije je storilo korake, da odstrani iz čikaških unij raketirane in zločince. Sem je dospel iz Washingtona Frank Fenton, direktor organizatoričnega dela ADF, da vodi čistko. On je že odstavil uradnike unije Shipping, Receiving Clerks & Assistants in unije Scrap Iron & Junk Handlers ter zasegel knjige in rekorde.

Letalo treščilo na vojake

Bern, Švica, 9. marca.—Štirje vojaki so bili ubiti, ko je vojaško letalo treščilo med vojaške čete, ko so korakale v paradni, dva pa sta bila ranjena. Pilot letala ni dobil nobene poškodbe.

GONJA PROTI DELAVSKEMU ODBORU V KONGRESU

Smith priporoča ustanovitev nove agenture

REVIZIJA WAGNERJEVEGA ZAKONA

Washington, D. C., 9. marca.—Večina članov kongresnega odbeka, kateremu je bila poverjena preiskava federalnega delavskega odbora, je priporočila odpravo tega odbora in ustanovitev nove agenture. Dokument, ki vključuje priporočila, so podpisali Howard W. Smith, demokrat iz Virginije in načelnik odbeka, in Charles Halleck ter Harry N. Rutzohn, republikanec. Poročilo manjšine sta podala kongresnika Arthur Healey in Abe Murdock.

Večina odbeka je predlagala odpravo oblasti delavskega odbora glede vmešavanja v konflikte med unijami. Ameriške delavske federacije in Kongresa industrijskih organizacij. Smith je priporočil tako drastično revizijo Wagnerjevega zakona, ki garantira delavcem pravico organizacije in kolektivnega pogajanja, da je takoj izzval vihar v kongresu. Pristaši Rooseveltove administracije in zagovorniki zakona so že mobilizirali svoje sile, da preprečijo akcijo o Smithovih priporočilih.

Priporočila večine odbeka so bila predložena kongresnemu delavskemu odbeku, kateremu načeljuje Mary T. Norton. Ona je takoj ožglosala priporočila, zaeno pa je naznanila, da bo sklicala sejo članov svojega odbeka, da razpravljajo o Smithovem predlogu. Ako ti ne bodo storili nobenega koraka, da pride predlog na razpravo v kongresu, bo zbornični poslovni odsek dobil predlog in izsilil debato.

Ako bo predlog sprejet v nižji zbornici, bo poslan v senat, kjer bo naletel na opozicijo. Če bo sprejet tudi v senatu, bo poslan predsedniku Rooseveltu in gotovo je, da ga bo vetiral. Kakršna usoda bo doletela predlog, je že zdaj jasno, da bo vprašanje glede revizije Wagnerjevega zakona predmet ostre kontroverze v volilni kampanji.

Murdock in Healey sta v svojem manjšinskem poročilu protestirala proti Smithovim amendentom. Izjavila sta, da ti ogražajo načela, cilje in namene Wagnerjevega zakona.

Molotov sprejel ameriškega poslanika

Moskva, 9. marca.—Laurence A. Steinhardt, ameriški poslanik v Moskvi, je sinoči obiskal premierja in zunanjega komisarja Molotova. Konferirala sta dve urini o edini drugi osebi, ki je bila navzoča, je bil tolmač. Prej je Steinhardt konferiral s švedskim poslanikom v Moskvi. Po razgovorih je Steinhardt dejal robenjem, da jim ne more dati nobenih informacij o predmetu, ki je bil predmet diskuzije.

Predavanje o Ameriki na sarajevski univerzi

Sarajevo, Jugoslavija.—Na tukajšnji narodni univerzi je imel predavanje o Ameriki in svojih doživljajih tamkaj Zivadin Stojanović, občinski načelnik iz Grocka v sreju Šumadije. Stojanović je bil prvi srbski kmet, ki je odšel v narodni noši v Ameriko na svetovno razstavo v New Yorku, kjer ga je sprejel župan F. La Guardia. Obiskal je precejšnje število večjih naselbin, se seznanil z izseljenici in jim govoril o razmerah v domovini. Ameriški listi so prinesli njegovo sliko in pisali o njem.—(J. C.)

Japonci zasedli več kitajskih mest

Kitajska armada obkoljena

Hongkong, 9. marca.—Japonsko poveljstvo poroča o okupaciji več mest in vasi na ozemlju 50 milj južno od Kantona, glavnega mesta južne Kitajske. Mesta so zasedla japonske čete, ki so se nedavno izkrcale ob živu reke Kanton v bližini Macoaja, portugalske kolonije.

Japonci zdaj prodirajo proti Cansšanu, rojstnemu kraju Sun Jatsena, ustanovitelja in prvga predsednika kitajske republike. Kitajska armada pri tem mestu je že obkoljena od treh strani in preti ji uničenje.

Sanghaj, 9. marca.—Wang Cingvej, bivši kitajski premier, ki se je sprl s Kaišekom, vrhovnim poveljnikom kitajske oborožene sile, je naznanil, da bo po Japoncih kontrolirani režim, kateremu bo on načeloval, izvojeval popolno politično in finančno neodvisnost za Kitajsko. Japonska si bo pridržala le pravico nastanitve čet v nekaterih krajih za omejeno dobo in sodelovala bo v naporih glede ekonomskega razvoja dežele.

Nova kitajska vlada pod japonsko kontrolo bo ustoličena v zadnjih dneh marca ali pa v prvih dneh aprila. Cingvej je napovedal, da bo kitajsko ljudstvo obrnilo hrbet Kaišeku v bližnji bodočnosti in sklenilo mir z Japonsko. Njegova vlada bo skušala navezati prijateljstvo z vsemi narodi, zlasti pa z Japonsko in Ameriko.

Angleži napadli nemške parnike

Letala nad nemško Poljako

London, 9. marca.—Letalski minister je sinoči naznanil, da so angleški letalci napadli s bombami štiri nemške parnike v bližini nemškega obrežja. Ali so bombe poškodovale parnike, naznanilo ne omenja. Vsi letalci so se po napadu srečno vrnili v svoja oporišča.

Minister dalje poroča, da so letala prvič invadirala ozračje nemške Poljske. Med prebivalce so metali letake, katerih vsebina pa ni bila objavljena.

Admiraliteta poroča, da je angleška bojna ladja zasegla nemški tovorni parnik Urugvaj na Atlantiku. Ta je odplul iz Pernambuca, brazilske luke, 11. februarja.

Ameriški Francozi pozvani v vojaško službo

New York, 9. marca.—Francoski generalni konzul v tem mestu je pozval več Francozov, ki so bili rojeni v Franciji, naj se prijavijo za vojaško službo, čeprav so ameriški državljani. Poziv bazira na zakonu, ki je bil sprejet pred trinajstimi leti in določa, da mora vsak Francoz dobiti dovoljenje od vlade predno se odpove francoskemu državljanstvu. Ako ne dobi dovoljenja, ostane francoski državljani, čeprav je postal ameriški državljani. Konzul je dejal, da Francija ne bo zahtevala, da se taki državljani vrnejo domov, toda oni, ki se ne bodo odzvali pozivu, so podvrženi kazni, če se bodo kdaj vrnili v Francijo.

Pacifist poražen pri volitvah v Angliji

London, 9. marca.—Pacifist W. Ross je bil poražen kot kandidat za poslanca pri nadomestnih volitvah v distriktu Kettering. Zmagal je konservativec J. D. Profumo. Dobil je 17,917 glasov, Ross pa 6616 glasov.

ANGLIJA MOTRI RUSKO-FINSKA POGAJANJA

Neutralnost Švedske in Norveške v nevarnosti

FRANCOSKA DIPLOMACIJA V SKRBEH

London, 9. marca.—Uradni krogi priznavajo, da ne vedo natančno, kaj se godi v Stockholmu. Švedska, v zvezi s pogajanja med sovjetsko Rusijo in Finsko, zaeno pa pravijo, da z zanimanjem sledi razvoju pogajanj. V Angliji prevladuje mnenje, da bo Finska postala vazalna država sovjetske Rusije, če bo sprejela Stalinove mirovne pogoje. Ako bo Finska kapitulirala, tedaj bosta Rusija in Nemčija dobili dominacijo nad skandinavskim polotokom in nevtralnost Švedske ter Norveške, kolikor se nanaša na trgovino med njima ter Anglijo in Francijo, bo šla po vodi.

Ako se bo Finska podala, bodo kapitulacije v Berlinu pozdravili kot diplomatski triumf. Ta bo korak naprej v Hitlerjevi kampanji, katere cilj je nemška dominacija Evrope. Vsi vodilni angleški listi pozivajo Chamberlainovo vlado, naj priškodi na pomoč finski republiki. List News Chronicle je ožglosal švedsko vlado, ker je prevzela vlogo posredovalke v ruško-finskem konfliktu, zaeno pa jo je opozoril, da bo ona postala druga žrtev Stalinove agrealije.

Paris, 9. marca.—Francoska diplomacija pazno zasleduje pogajanja med Finsko in Rusijo glede sklenitve miru. Sodba je, da ima tudi nacistična Nemčija svoje prste zraven. Neki predstavnik vlade je dejal, da je Francija pripravljena dati nadaljnjo pomoč Finski in boju proti Rusiji.

Ako se bo Finska podala, bo naredila prav tako napako kot jo je Češkoslovaška, trdijo v Parizu, čeprav je znano, da je morala Češkoslovaška kapitulirati pod pritiskom Francije in Velike Britanije. Kakor hitro bo dobila Rusija kontrolo nad južnimi finskimi pokrajinami, bo lahko invadirala ostale finske kraje, če se ji bo to zdelo potrebno.

Apel angleških unij odklonjen

Zakon proti stavkam ostane v veljavi

London, 9. marca.—Premier Chamberlain je zavrnil apel Kongresa strokovnih unij glede razveljavljenja zakona, ki prepušča stavke. Ta je bil sprejet po generalni stavki l. 1926. Po tem zakonu ne morejo oni, ki so v državnih službah, postati člani unij.

Premier je izjavil, da zdaj, ko je Anglija v vojni z Nemčijo, protistavkovni zakon ne more biti razveljavljen, čeprav strokovne unije lojalno podpirajo vojne napore vlade. Ko bo vojna končana, bo vlada upoštevala zahteve unij.

Splošna unija transportnih delavcev je naznanila, da bo šla v boj z zvišanje mezd in skrajšanje delovnih ur. Ta unija ima 264,000 članov.

Ameriški pesnik Markham umrl

New York, 9. marca.—Edward Markham, sloviti ameriški pesnik, je umrl v svojem stanovanju na Staten Islandu. Poobrnil ga je pljučnica v starosti 87 let. Njegove pesmi so bile prevedene v 40 različnih jezikov.

PROSVETA THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNICE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society
Narodna na Zdravniški dvorci (Green Chicago) in Kanado \$2.00 na leto, \$1.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; in Chicago in Green \$2.50 na leto, \$1.25 na pol leta; in inozemstvu \$3.00.
Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$2.00 per year, Chicago and Green \$1.50 per year, foreign countries \$3.00 per year.

Glasovi iz naselbin

Nekaj o spominih
Elizabeth, N. J. — Ako bi upoštevali nasvet Milana Medveška pri dopisovanju, da prej premislimo, kaj pišemo, bi porabili čas bolj koristno, ne ga pa trtili s pripovedovanjem, kako je kdo hlače trgal, ker to ni izobrazba ali odpiranje oči. Se mi vidi kakor otroci, ki pripovedujejo drug drugemu o pašniku.

Večkrat tudi berem, kako se pridobiva članstvo v jednoto. Teško je a tujci, ker oni gledajo le na to, koliko bodo dobili od jednote. Bilo je leta 1919, ko smo živeli v Canonsburgu, Pa., in bili pri društvu Postojnska jama 138 SNPJ. V to društvo smo spravili dva naša boarderja. Oba sta bila fejt fanti in sta tudi na seje hodila z mojim možem. Eden, Mike Gnatovich, je poznaje umrl. Potem smo se seznanili s sosedom, ki je bil Hrvat. Moj mož mu je sam plačal zdravnika, da pristopi v društvo.

Gredo na sejo. Tisti Hrvat je mislil, da bo pristopil po svoje, ne pa kakor zahtevajo pravila in društveni uradniki. Na noben način ni hotel povedati svojega pravega imena, ne kje in kdaj je bil rojen. Pokojni Tone Hrašt, ki je bil za tajnika, ga je lepo izpraševal, Hrvat pa zakričel: "Što ste vi Hrvatci! Što mislite da vam bom pravo povedal? Ja nisem še nikdar v Ameriki povedal pravo ime." Rekl so mu, ako noče po pravici povedati, naj ide k vragu.

Odšel je domov in naravnost v moje stanovanje, kjer prične kričati nad menoj, češ kaj so naši "vragovi", ki zahtevajo, da pove svojo pravo ime! Rečem mu, da ne bo ogoljufal naših uradnikov in da oni hočejo vedeti resnico. Tak kot je on, ne bo nikdar dobil vstopa v jednoto. Potem je letel domov in rekel svoji ženi, da je moj mož kriv, da ne bodo njegovi otroci dobili \$1000. Žena je imela v rokah velik nož in je pričela groziti, da nas bosta zaklala, ker smo jim požrli tisoč dolarjev. S tem je bila zadeva končana. Na seji pa so le imeli dosti ameha, ker je mislil priti z lažjo v jednoto.

Danes se dobe med tujim narodom ljudje, ki bi radi prej dobili vse nazaj predno pričeno plačevati. To sem opazila že večkrat, saj je tajnik urad v naši hiši že 20 let tukaj in prej drugod. Prejane čase so člani sami prišli plačat assessment še pred 25. v mesecu, zdaj pa morajo tajniki nategniti mesec tudi za tri tedne ali še dalj, ker pride 30. prehitro na okrog. Kadar pa taki člani zbolijo, takoj vedo za društvo, dasi jim drugače še na misel ne pride, da bi prišli na društvene seje.

Agnes Passarich, 540.
O tem in onem
Rock Springs, Wyo. — V Prosveti z dne 5. febr. sem videl dopis br. Franka Piška iz Neffsa, O. Kar on piše, je resnica. Ko smo bili leta 1922 na štrajku, po številu okrog 700,000 premogarjev, bi bili lahko dobili vse, za kar smo štrajkali, ko bi J. L. Lewis ne bil ukazal, da se morajo premogarji v Penni in nekaterih drugih državah vrniti na delo, mi smo pa še nadalje ostali v štrajku. Zakaj nas je takrat razdvojil, ve samo on.

Pokojni Rudi Straus je takrat rekel: John je naš boss in bo že tako ukrenil, da ne bo nikjer nič prida. In res ni bilo. Rudi mi večkrat pride na misel. Neki dan leta 1919, ko nisimo delali, sede na motorno kolo in pravi, da gre na Kentzov renč pogledati, kako regrat raste. Proti večeru pride peš domov. Ko ga nekdo vpraša, kjer ima motorno kolo, se zasmeje in pravi, da ga je zažgal. Pove, da se je peljal že kake štiri milje proti domu, ko mu kolo odpove. Nekaj časa ga je popravil in prosil, toda nič ni bilo. "Potem ga pa potegnem na kraj poti, nanosim dračja nanj, polijem z gasolinom, zažgem in zbežim. Ko se je gasolin v tanku užgal, je vse skupaj razneslo na kose." Tako je Rudi pripovedoval in se smejal. Bil je dober človek.
Zdaj je postni čas. Pride mi na misel, kako so se včasih vršile postne pridige v Škofji Lo-

jel s svoje naročje mr. Green in prišli smo z dežja pod kap.
Poročano je že bilo, da sta bila suspendirana iz PMW dva glavna odbornika, namreč predsednik Dave Reed in John Battuelo, član distriktnih eksekutiv. Obtožena sta bila, da sta sodelovala za zopetno združenje z UMWA. O njuni suspenziji je članstvo glasovalo dne 5. marca. Združenje je še daleč za gorami, ker imamo v Illinoisu dosti nasprotnikov.

Tudi se sliši o mirovni akciji vojakujočih se držav, seveda porazu Nemčije in gotovo tudi Rusije, da bi Anglija in Francija zopet diktrali mirovne pogoje. Kakšen mir bi dosegli, nam je znano iz zadnje svetovne vojne. Tudi od Rooseveltovih poslancev ni pričakovati uspeha, posebno od onega ne, ki je šel v Vatikan k papežu poklanjati se v posmeh celemu svetu. Svet pa še tudi ni pozabil Wilsonovega tenra iz leta 1918. Do miru jih bo prisililo le ekonomsko vprašanje, to je kdo bo prej izžrtan. Dobra ideja za evropsko federacijo se je rodila že po vojni. Nastaja pa dvom, da bo iz te ideje kaj nastalo, ker so omenjene štiri veslele preveč različnega menja. Vse, kar si mi tukaj moremo žele, je to, da bi Amerika zopet ne vstopila v svojo goro v evropske zmešnjave, ker bi zopet doživela blaznjo kakor je s 14 Wilsonovimi psalmi.

Kar se tiče toliko opevane angleške demokracije, se mi vidi precej sumljivo. Zakaj? Kakor je razvidno, bi se Irski in Indijci zelo radi otresle te angleške demokracije. Torej ni vse zlato, kar se sveti.
Dobimo pa včasih tudi kako veselo razvedrilo po zraku. Tako smo slišali v nedeljo, 25. febr., pevski zbor Zvon iz St. Louisa na hrvatskem radioprogramu s tremi slovenskimi pesmimi. Čast jim, da pokažejo, da imajo tudi v St. Louisu napredne rojake. Oglasite se še kaj.

Andrew Maren, naročnik.

S poti
V Duluthu, Minn., je sedaj nad tucat slovenskih bolnikov samo v bolnišnici St. Mary. Dne 27. febr. je letošnji zimo snežni plug drugič razrival mehki sneg, katerega pa je mil zrak še isti dan stopil. Te dni me tare že stara bolezen, katere sem se nalezal leta 1893 v železnem rudniku v Elyju, Minn. Ta tihotapka me včasih zapusti, ali kadar me zagrabi, me lomi po vseh udih telesa. Ali sem jo že navajen in se tolažim, da bo že bolje.

Sicer to ni prijetno, toda ko človek prejme toliko voščilnih kartic kot sem jih prejel jaz za Matijevo, pozabi tudi na bolečino. In vse to mi obuja vesele spomine. Tako se spominjam, ko mi je dobra mati prinesla kot dečku za god na Matijevo s seama iz Grahovega na Notranjskem masleni štrukelj.

Sedaj malo o voščilih. Prišla so iz Slovenije (poštni pečat kaže, da so hodila nad meseč dni). Zopet spomin na mlade dni in na obiske v stari domovini leta 1902 in 1908. Pred menoj je tudi več dopisnic s toplega juga, ena še celo iz Montereya, Mex. Na dopisnici je slika stare katedrale.

Zopet dalje so spomini iz Hot Springsa, Ark. Tam sem bil na moji zadnji kupčiji poti leta 1929 in imel opravka z zdravnikom. Na ondtni postaji (mesto je pod nekako protekcijo Strica Sama) sem videl napise, da zdravnikom ni dovoljeno na postaji izvajati bolnikov. In to po pravici. Bil sem tam pri nekem zdravniku, ki mi je vili neke vode v uho in naročil, naj ga obiskujem par mesecev ter mi računam pet dolarjev.

Od tam sem šel v Fort Smith, Ark., kjer teče skozi mesto velika reka. Ta reka izvira v Leadvillu, Colo., kjer je tako majhna, da jo lahko prekoraciš, v Fort Smithu pa vozijo po njej veliki parniki. Od tam sem šel v Jenny Lind, Ark., in tam onemogel. In to je bila moja zadnja kupčijka pot z mojo torbo, katero mi je pomagal nositi tamkaj živeči rojak Mihael Pike.

Pred menoj so še razne druge čestitke k mojemu 72. godu. Mnoge so iz clevelandске metropole, kjer se sedaj pletejo čudne reči pri nekem verskem derbišu, kjer se vidi versko-krukarstvo blato, kot ga je nekdo metal name nekdo s svojimi kompanjoni. No, Bog ne plačuje vsako soboto, plačuje pa le...

Joseph F. Hagan, tajnik unije International Printing Pressmen's & Assistants v Pittsburghu, Pa.

Iz Waukegana sem prejel od gostoljubnega mr. Ignaca Jereba klic še na mnoga leta. Podpisani so tudi Waršek, Bartol, Zalar, Lah, Nagode in Povž. Precej lepe godovnice sem prejel tudi iz Californije, pokropljene s kalifornijsko kapljico, kakor tudi iz raznih krajev Minnesote. Hvala vsem za pozdrave in voščila!

Matija Pogorelec.

O detu in drugem

Uniontown, Pa. — Lankega oktobra in novembra je Frick Coal Co. nastavila več novih delavcev, ker je imela dobro naročilo radi vojne v starem kraju. Januarja je prišla velika zima in so reke zamrzile, pa je kompanija zmanjšala obrat in odslavila več delavcev kakor jih je par mesecev prej novih nastavila.

Tudi zelo pritiskajo, da moramo nakladati čist premog. Za "dirty coal" ti prvič dajo en dan kazni, drugič morajo ostati 14 dni doma, tretjič pa te za stalno odslove. Rovi so tako natrpani kot sardine — po štirje in pet mož dela v enem prostoru. Po Frickovih majnah imajo malo manj nakladalnih strojev. V tej jami, kjer jaz delam, je bolj slabo; so štiri mašine za nakladanje premoga. V 14 dneh dobimo "loadarji" le tri šhte, kompanijski pa napravijo štiri do pet dni.

Tako torej živimo. Kriva je v veliki meri unija, ker pusti, da delajo stroji namesto delavcev. Nov delavec sploh ne dobi dela v premogorovih, ker mora vsak rudar imeti tako zvan rударski certifikat, za dobiček katerega pa mora prej delati dve leti v jami s starim rudarjem. Od kar pa so prišle "loading mašine", pa tudi oče težko dobi delo za svoje ga sina. Lewis in Green pa se "fajtata". Je unija proti uniji, Green pa tudi zbira sklad za boj proti CIO.

Cudne novice se slišijo tudi o Hooveru, ki zbira sklad, da poma-ga Finski in drugod po starem kraju, toda ne iz svojega žepa. Kako pa je pomagal ameriškega narodu, ko je bil predsednik od leta 1929 do 1933? Zapiral je banke in zapiral je tovarne, toda imamo še ljudi, ki dvigajo glave in žele, da bi Hoover zopet postal prezident.

Kar se tiče ruskega napada na demokratično Finsko, je to veliko barbarstvo diktatorja Stalina. Jaz bi prosil vsakega čitatelja, naj čita članke Normana Thomasa in Joela Seidmana, pa bo videl, kakšni so zakoni, kakšna je kazen, kakšna je tajna policija in koliko svobode imajo v Rusiji. Če to storite, ne bo nihče naskakoval Molka, da prav ne piše o rusko-finski vojski. Seveda je težko tako pisati, da bi vsakemu ustregel, ampak vsakdo je lahko vesel, da je v demokratični Ameriki, kjer moremo čitati našo Prosveto in druge podučljive knjige in novine. Jaz ne trdim, da so ruski, nemški, italijanski in drugi narodi krivi diktature, ker si pač ne morejo pomagati. Zašli so v past, zdaj pa ne morejo iz nje.

Bratje in sestre širom Amerike in Kanade! Rečem, da me veseli, ker smo na zadnji konvenciji v Clevelandu izbrali dobre odbornike, ki skrbijo za dobro vodstvo pri jednoti. Tako naj tudi društva gledajo, da dobe čim več novih članov v dsa oddelka. Poglejte, kakšna zmešnjava je prišla po konvenciji pri HBZ v Pittsburghu, ker je novi upravni osek odslavljal pet uslužbenec brez vzroka. Zdaj pa glavni osek (Dalje na 2. strani.)

Kakšna je Rusija?

Norman Thomas in Joel Seidman

NARODNOSTNE MANJŠINE, KMETJE IN VOJAKI — 19

V postopanju z narodnostnimi manjšinami je sovjetska vlada postavila vzgled skoraj vsemu svetu. Dovoljene niso nobene rasne diskriminacije in goje se jeziki narodnostnih manjšin, kakor tudi njih kulture. V ljudskem spominu so še pogromi proti Židom v carski Rusiji, in ker je zdaj na svetu toliko persekucij proti Židom, je vredno zapomniti si, da je antisemitizem prepovedan v USSR.

Kljub temu pa je Walter Duranty (poročevalec New York Timesa, ki je bil do leta 1938, "da je Stalin postrelil več Židov, kakor pa jih je bilo umorjenih v Nemčiji." Seveda so bili postreljeni vsled neobjaviteljnosti Stalinu in vsled tega, ker so bili Židje. Resnica pa je ta, da Židje bolj trpe pod sovjetskimi režimi kakor pa večina drugih skupin, ker je bilo med njimi toliko obrtnikov, vernikov in zionistov, ali pa vsled tega, da je vlada dobila valuto od njih sorodnikov, živečih v tujini. Drugi so bili persekutirani, ker so bili stari boljševiki in revolucionarji. Dostaviti je tudi treba, da se Sovjetska unija ni pridružila drugim državam in ponudila azila židovskim beguncem iz nacističke Nemčije.

Pod carji je bilo vseh 188 podložnih ljudstev podvrženih politiki nasilne rusifikacije. Pod sovjete se to ne prakticira v toliki meri, dasj morajo po vseh šolah učiti ruski jezik in so vsi tisti, ki temu nasprotujejo v krajih, kjer žive narodnostne manjšine, ožigosani kot buržvazni nacionalisti. Maja leta 1938 je vlada napadla jezikoslovce Znanstvene akademije, ker so dopustili, da se "kvari" ruski jezik s poljskimi izrazi v Ukrajini in Beli Rusiji. Nekaj mesecev pozneje je Pravda pričela uridhati po akademikarjih, češ da so ukrajinski nacionalisti in jih obdolžila, da skušajo odtrgati ukrajinsko kulturo od ruske kulture. Izrečno so bili obdolženi, da so leta 1937 izpustili iz ukrajinskega besednjaka enake ali slične besede kakor so ruske. Kljub temu pa je resnica, da vlada daje manjšinam pobudo do rabe lastnega jezika in do gojenja lastne kulture, dasi so pri tem podvrženi enakim zaprekom kakor vsi drugi državljani.

Na podlagi 17. člena nove ustave ima vsaka izmed enajstih republik, ki tvorijo USSR, svobodno pravico do izstopa. Toda vsako propiranje izstopa se smatra kot izdajstvo in kontrarevolucija. V velikih "čistkah" zadnjih let je bilo likvidiranih tudi mnogo vodilnih funkcionarjev "neodvisnih narodnostnih republik." Vlada vsake izmed 11 republik je seveda v rokah krajevnih stranknih članov, ki so brezizjemno podvrženi avtoriteti centralnega odbora komunistične stranke v Moskvi. Torej ne more biti nobenega govora o kakšni pravi avtonomiji, oziroma obstoji le toliko, kolikor je želi strankni centralni odbor.

Sovjetsko postopanje s kmeti, posebno z bogatejšimi ali "kulaki", je izredno grobo. Oficielna politika stremi za popolno "likvidacijo kulakov kot razreda." Toda sleherni kmet, ki je nasprotoval vladni politiki takojšnje in popolne kolektivizacije, je bil proglašen za kulaka; ako je bil preveč reven, da bi ga mogli vključiti med kulake, je bil proglašen za njih agenta in dobil enako kazno. Treba pa si je zapomniti, da so bili kulaki bogati le po ruskem standardu: če je imel kmetič več ko eno kravo, je bil že v nevarnosti, da ga proglasijo za kulaka.

Vlada je pričela svojo kampanjo za popolno kolektivizacijo vsega kmetijstva v januarju leta 1930. Kmetje, ki so tvorili približno 80% prebivalstva USSR, so bili v veliki večini proti tej politiki, toda njih opozicija je bila združena. Kolektivizaciji so posebno nasprotovali kulaki. Po vaseh je nastala intenzivna razredna vojna, ker so bili revni in srednji kmetje poginili proti bogatejšim kmetom. Vsaka vas je dobila navodilo, da mora poloviti svoje kulake; nekatere vasi so protestirale, da nimajo kulakov, toda so jim odgovorili, da jih morajo nekaj imeti in da jih morajo poiskati.

Zemlja in vsa produkcijaka oprema kulakov je bila konfiscirana za kolektivne farme. Toda kulaki se niso smeli pridružiti kolektivam, kakor tudi niso mogli dobiti zemlje v najem. In rajši kot bi dopustili, da bi jim bila na ta način odvzeta, so kmetje pobili živino. Valed tega jih je bilo tisoče in tisoče izgnanih v severno Rusijo in Sibirijo. (Souvenir piše v svoji knjigi Stalin, da so bili iz štirih kozaskih obeh v južni Rusiji dobesedno izgnani vsi prebivalci, 50,000 po številu.—Prev.) V štirih letih je bilo na ta način pobite polovico živine v Rusiji.

(Dalje prihodnjic.)

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 11. marca 1920)
Domače vesti. V Durangu, Colo., je ruder-ska jetika vzela Alojza Koščaka iz Plešivice pri Žalni, člana SNPJ.

Delavske vesti. V mestu New Yorku sta bila izvoljena dva socialistična aldermana, kakor je pokazalo ponovno štetje glasov.

Iz inozemstva. Stavkarji v Turinu, Italija, so začeli osvajat tovarne.

Sovjetska Rusija. Poljaki so odklonili premirje s sovjeti in začeli z ofenzivnim gibanjem čet napram boljševikom.

Čiang Weikun, sin generala Čiang Kajsika, vrhovnega poveljnika kitajske armade.

CIGANKA IVA

Vrnila se je in mi sporočila. Rekla je, da jaz ne bom dolgo živel, moji dnevi so šteti, za mojega otroka bi ona skrbel, a ostal bi le cigan, zato je bolje zanj, da napnem moči in grem na tvoj dom in tam umrem. Tako bo otrok prišel k očetu, dobro se mu bo godilo. Izmislim naj si zgodbo, ki bo častna za otroka in zanje, da se ne bodo sramovali pred ljudmi."

Iva je bila utrujena, malo se je oddahnila in nadaljevala: "Tako mi je mati naročila, sedaj grem, da izpolnem njeno željo. Čutim, da vsak dan bolj slabim, zato moram hiteti, da ne zamudim. Podnoč bom potrkala na tvoja vrata, proseč prenočišča, upam, da ne boš odrekel. Prinesla ti bom tvojega lastnega sina, tvojo kri; zanj boš skrbel, da ne bo tvoja hiša prišla v tuje roke. To sem ti povedala, da ne boš iznenaden. Otrok, ki bo stal v tvoji hiši, je tvoj sin!"

"Pojdi, Iva, in naredi tako, kot ti je naročila mati," jo je potolažil Tomaž. "Tako je prav. Čemu bi moj sin hodil po svetu, saj imam prostorni dom, brez otrok..."

Šla sta vsak svojo pot, Iva proti njegovemu domu, Tomaž proti mestu po opravkih. Pogledal je konje v tek, vesel, da ne bo več sin. Sedaj ima sina! Ljudje naj le govore, da ni njegov, on dobro ve, da je, ko doraste, mu pa pove vso resnico.

Tomaževa družina je bila pri večerji, Tomaž, Marija in mati ter dve delavki, ki sta pomagali Mariji na polju. Na vrata je nekdo potrkala. Vstopila je v ruto zavita ženska in v rokav noseča otroka. Pozdravila je z "dober večer." Vsi so utihnili. Iva je pogledala po navzočih, stopila k materi in jo prosila, če bi ji dovolila, da sme tu prenočiti. Mati je pogledala Tomaža in Marijo, da bi videla, kaj onadva mislita. Tomaž je rekel, naj ostane, kam bo šla ponoči in počitka je potrebna, kar je tudi Marija potrdila.

Mati je Ivi ponudila stoli in jo vprašala, dali je to njen otrok in kako mu je ime. "Moj je," je odgovorila Iva, "in ime mu je Andrej." Mati ga je vzela v naročje. Vsi so gledali mater in otroka, Iva in Tomaž sta se srečala s pogledi. Mati je izvedela njegovo starost, dala mu je mleka in vprašala Ivo, če je lačna. Povedala je, da je bolna in želi samo malo mleka. Mati je prinesla mleka otroku in njej. Otrok je s slastjo pil mleko in se igral, Iva pa je izpila le par požirkov in odložila skodelico. "Ne morem več," je rekla.

Mati je poizvedovala o Ivinih starših in drugem. Iva je dejala, da nima staršev, oba sta ji umrila in je brez doma. Vzgojili so jo tuji ljudje v neki vasi. Pozneje se je poročila z vaškim fantom, ki je delal v tovarni in prilično zaslužil. Nekega dne je bil v avtomobilski nezgodi težko ranjen in par dni pozneje je umrl. Tako je ostala sama in kmalu potem se je rodil njen sinček. Na porodu je zbolela, sedaj hira in umira. Tudi starši njenega moža so že davno v grobu. Ostala je popolnoma sama, ho-

di od vasi do vasi, da se preživi, otroka pa nemara dati tujim ljudem.

Vsi so jo pomilovali. Tomaž je bil zadovoljen, ker sta storijo slišali tudi njihovi dve delavki, ki bosta zadevo lahko razneali po vasi v luči, ki je zanj najboljša. Mati je šla pripraviti posteljo, ostali so vstali in odšli, le Tomaž in Iva sta ostala v kuhinji. "Iva, ti znaš, dobro poznaš ljudi," ji je rekel. "Ne le jaz, vsaka mati, kadar gre za srečo njenega otroka, se rada žrtvuje, zatajuje," je s slabotnim glasom odgovorila. Bila je vsa izmučena, opaziti pa je bilo na njenem pred časom ovelim obrazom, da je zadovoljna, sproščena. Načrt se ji je popolnoma posrečil, njena poslednja, največja želja se je izpolnila: njen sinček bo ostal pri svojem očetu.

Naslednji dan Iva ni vstala, njene moči so vidoma pešale. V vasi se je slučajno mudil zdravnik, mati ga je poklicala k Ivi. Ob Ivi postelji je sedela Marija ter pestovala njenega otroka. Zdravnik je domačim zaupal, da ni nobenega upanja, njeni dnevi so šteti, morda že danes ali jutri. "Otrok je zdrav," je rekla mati Tomažu v kuhinji, "zdravnik je tako rekel, a kaj bomo z njim?" Tomaž je pristožno odgovoril: "Pri nas bo ostal," Marija pa se radostno zavzela: "Za svojega, ga bomo vzeli!"

Ivo je prišel obiskat tudi župnik. Kot je sam rekel, da to je njegova dolžnost. Ko mu je mati povedala, da namerava otroka pridržati, je potrpel Tomaža po rami: "Sam Bog ti ga je poslal. Svojih otrok nimaš in volja božja je, da je ta otrok prišel v tvojo hišo. Vedno si bil pameten in pošten in dobi Bog takih ne zapusti."

Tomaž je šel ven, po ušesih so mu zvenele župnikove besede: "volja božja in "poštenje", kakor bi se norčeval, a Tomaž se je smejal...

Dva dni pozneje, ponoči, proti jutru, je Iva umrla. Pred smrtjo je naprosila Tomaža in Marijo, naj skrbita za njenega otroka. Marija jo je prepričevalno, iskreno zagotovila, naj se ne skrbi, otrok bo ostal pri njih in dobro bo zanj. Tomaž je stopil k župniku, da mu je izpolnil potrebne listine, da posinovl "tujega" otroka. Listine je nato nesel v občinski urad, od kjer so jih poslali na sodnijo, da je stvar postala uradno veljavna.

Ivo so pokopali na Tomaževih stroške. Ko se je vrnil s pogreba, je bila mati sama v kuhinji, pestovala je malega Andrejčka. Se ni dobro vstopil v kuhinjo, mu je mati ponudila otroka: "Primi ga malo, saj je tvoj!"

"Da, moj je sedaj, ker sem ga posinovil..."

Mati ga je pogledala kot že dolgo ne.

"Svojega sina si posinovil!" je smehljuje ugotovila.

Tomaž se je popraskal za ušesom in vzel otroka v naročje, ga zadovoljno gledal in se igral z njegovimi drobnimi prstki...

— J. A.

(Konec)

Članice unije Cafeteria Workers (ADF) protestirajo pred državno zbornico v Albanyju, N. Y., proti znižanju vsote za financiranje socialnih ustanov.

ste doma in boste peli "Delaj, delaj, dekle pušelj!"

— O, saj jo znamo. Fantje, dajmo jo, da bo gospod slišal! Iz temačnega vagona se je razlegla slovenska pesem kaznjencev v rosno poletno jutro.

— Fantje, dobro ste zapeli. Imate prav čedne glasove. Možakarju pred menoj pa sem še posebej dodal laskavo besedo:

— Vi pa se s svojim tenorjem lahko ponahate v vsakem pevskem zboru.

Nastalo je razpoloženje med kaznjenci in vrstila se je pesem za pesmijo. Na četrti postaji so izstopivši potniki pridržali korak ter prisluhnili. Ko so dečki odpeli in se je vlak že pomikal iz postaje, jim pravim:

— Ste videli, kako so oni, ki uživajo svobodo, z užitkom poslušali lepo pesem nesvobodnih? Za nagrado se naj sedaj zaiskri še ena cigareta!

— Vi ste nam res dober.

— Zakaj bi vam ne bil! Saj smo vsi krvavi pod kožo, vsi slovenske krvi in se nas vseh kmečka srajca drži. In prav nič za to, če nosite sedaj sive čepice in sive suknjičke. Vsa sam zase briše svoj greh. Kdor pa misli, da je čist, naj pobere kamen in ga nameri na naš vagon! Sivo čepico boste spet zamenjali s klobukom, vse bo spet dobro in Bog daj, da se vidimo še kdaj!

— Ja, Bog daj, Bog daj!

Vstanem, ker se že bliža moja postaja.

— Ze izstopite? Greste na planine?

— Na Kozjak grem pomagat gradit Ciril-Metodovo šolo, ki bo vzgajala iskro dobrega v mladih sreih.

Tenorist stegne roko po moj nahrbtnik na polici, drugi zgrabi pelerino, tretji klobuk, četrti palico in me optijo z vsem. Vsak, prav vsak bi mi rad storil uslugo.

— Prav lepa hvala, dečki! Pa zdravi in...

— Na svidenje še kdaj!

II

Padli so. To je dokazano. Resnica je pričala in Pravica je sodila. In sedaj delajo pokoro za svoj greh, trpijo kazen za zločin.

Znan je njih čin. V koliki metri pa gre greh ali zločin resnično njim v breme, je račun z neznanjimi.

V kolikem obsegu bi bilo treba obremeniti za njih dejanja njihove prednike po grobovih in do katerega kolena nazaj, tega Resnica in Pravica ne povesta. Mar ve to Modrost?

Ljudska modrost vali krivdo še tudi na nekoga drugega: "Besede mičejo, zgledi pa vlečejo." Cigavi zgledi! Moji, tvoji, njegovi, zgledi nas vseh in vsega sveta. Se prav posebno zgledi sodobnega sveta, ki pod krinko človečanske kulture, civilizacije in socialnosti brodi do temena v materializmu in ustvarja pekel na zemlji. Kar ta nebožji svet dovoljuje, odobruje, zapoveduje in odkljuje v višjih sferah na široko in debelo, prav isto je istemu nebožjemu svetu nezahvaljeno, nedovoljeno, grešno ali celo zločinsko in detajlu pri tleh. Vse to seveda samo radi tega, da ni treba ugovarjati resničnosti ljudske prislovice: "Tatove izpuščajo, tatitce obešajo."

Narodi niso slepi. Niso nikdar bili in nikdar ne bodo. Gledajo, vidijo in slišajo, čutijo in trpijo.

Cutijo v sebi življenje in njegovo Moč, ki jim bo dala učakati dan Vstajenja.

Ljudje poedinci tudi niso slepi, tudi vidijo in čutijo, pa posnemajo in... padejo. In sedaj nosijo breme svojih grehov. Po sivih ali rjavih čepicah in sivih ali rjavih suknjičkih se jih spozna. Tam za gradom, tam na polju in vinogradu, na cesti in v delavnici točijo znoj za svoje in tuje grehe.

Kdo drugi naj ga toči zanje? Kdo drugi je dolžan, da prispeva k stroškom za njihovo oskrbo, za vzdrževanje in upravo kaznilnice? Mar sokrivce? Prosim, kdo se javi?!... Glej! Tu prihaja Dobrota in se ozre na človeka, ki je padel. Je še življenje v njem, a zapustila ga je Moč, ki edina bi ga lahko spet dvignila. V tem položaju se ga usmili samaritanka Dobrota, očisti mu rane in kapljice balzama vlije vanje. In glej, življenje vrne padlemu svojo Moč, ki mu da učakati dan Vstajenja. In Narod je srečen, ker se mu je vrnil izgubljeni sin.

III

Tako iz vzgojnih kakor gospodarskih vidikov je vzajemno duševno in telesno delo kaznjencev neoporečna nužnost. Brezdelje je izvor zločestih misli in zlohotnih naklepov, saj "jenoba je vseh grdob grdoba". Vzajemno telesno in duševno delo krepi telo, jači duha, ustvarja dobrine in vodi človeka k sreči in zadovoljstvu. Ustvarja mu raj na zemlji.

Ročno delo v kaznilniški delavnici je tréilo ob interes rokodelcev in obrtnikov. Ti so se odločili za skrajno sredstvo v borbi proti izvrševanju obrtniškega dela v kaznilnicah z motivacijo, da šušmarska konkurenca izpodjeda temelje obrtniškega stanu. Brez dvoma je pravica na strani obrtnikov, sem rekel sam pri sebi, ko sem v preteklem tednu čital notico v "Večerniku". Pri razglabljanju tega problema se mi je povrnil v spomin doživljaj s kaznjenci pred nekaj leti. In tako so se izlile z mojega peresa te vrstice, ki se končujejo v naslednjem:

Za zaposlitev kaznjencev težkega značaja nanj bi se izbrale take panoge ročnega dela, s katerim bi se ne obrnil glavni zaslužek obrtnikov. To bi bila n. pr. izdelava navadnega poljskega in kmetijskega orodja, izdelava raznovrstnih igračk, gledaliških zložljivih odrov, zlasti pa učil za naše ljudske šole. In našlo bi se še marsikaj, kar ne spada v delokrog obrtnikov.

Ostali kaznjenci bi se lahko udeleževali v delovnih oddelkih ali odredih, sličnih kakor praktičirajo v novejšem času dijaki v delovnih taborih. Če mora biti pri gradnji ali popravilu državnih, banovinskih in občinskih cest, mostov in drugih javnih naprav, zaposlen strokovno izvežban delavec, pa čakajo zato že sto dolgih let na kaznjence kmečki kolovozi, gorski hodourniki in potoki. Brezštevilni močvirni travniki, njive in pašniki po naših ravninah in planinah bodo po izvršenem drenažiranju nudili neslutene koristi v živinoreji kmetu, državi pa v obliki davkov stoterno povrnilli stroške. Da se samo na našem plešatem Kozjaku in na iztrebljenem Pohorju izvede strokovno nužno potrebno pomlajevanje,

gozdov, bi morali postati dosmrtni kaznjenci vsi prebivalci naše-ga Podravja. Nekonkurenčnega dela je torej dovolj.

HUMOR

Podedovana pamet

Bori par ima petletnega sina. Ker sta otroka preveč razvadila, se očka in mamica pogosto pripravata zaradi njega. Nekeč vzklিকে oče v prepiru:

"Zapomni si, da je moj sin pamet podedoval po meni!"

"Vidim, vidim," odgovori žena. "Ze davno sem opazila, da je tvoja pamet nekam izginila."

Prebrisan Balzac

Slavni francoski pisatelj Balzac je naprosil nekeč nekega kritika, naj napiše o njem članek, ki bi v javnosti zbudil zanimanje za njegova dela.

Kot nagrado za to uslugo mu je Balzac obljubil dve sto frankov, kajti tisti čas ni šlo brez takšnih nagrad.

Ko je članek izšel, je primerno Balzac kritiku samo sto frankov. "To je res. Toda če ne bi bil jaz tako dober pisatelj, vi o mojih ni ne bi mogli napisati tako izvrstne kritike. Zato dovolite, da mi polovico honorarja odštirim sam", se je odrezal mojster Balzac.

Neka družba na potovanju se je pred neurjem umaknila v neko gostilno na Divjem zapadu. "To je pravi veseljni potop?" je dejal eden izmed potnikov.

"Kaj pomeni prav za prav veseljni potop?" vpraša gostilničar.

"Kako, ali še niste nikoli šali o veseljnem potopu in Nalovi barki?"

"Nisem," je odgovoril gostilničar. "časniki niso prišli že štiri tedne."

Okus

"Snoči mi je Alfred dejal, da sem najlepše dekle na svetu."

"Tako? Prav isto je dejal lasko leto tudi meni."

"Torej vidiš, kako je, v enem letu je popravil svoj okus."

Z eno nogo...

"Ali ni nevarno živeti med ljudjožrci?"

"Seveda je nevarno. Človek je zmerom z eno nogo — na jedilnem listu."

PALANDECH'S YUGOSLAV-AMERICAN RADIO BROADCAST

STATION WHIP

CLASSICAL and FOLK MUSIC

Dozljoljaji s kaznjenci

Ivan Robnik

Kakor mačko za rep sem vlovil vlak za zadnji vagon in se vzpel na stopnico v trenutku, ko je prometnik dvignil svojo peraco. Vstopim in malce začuden pogledam: izpod sivih čepic se mi režijo nasproti zagoreli obrazi. Zašel sem v vagon s kaznjenci. Pa bodi! Ne grem v drugega.

Dobro jutro! Kajne, da me sprejmete v svojo sredo, saj sem že ves zasopel!

Takoj se je nekaj ram stisnilo tesneje in že je bil prostor ob oknu zame in za moj nahrbtnik. S paznikom menjava nekaj besed o vremenu, kaznjenci pa molče trobentajo: Mene Tekel! Kar se mene tiče, bi rad načel pogovor z njimi, samo ne vem kako in kaj. Poskusim vseeno lahko. Če ne bo po predpisih, me bo paznik že opozoril.

— Greste na delo?

— Ja.

— Dalec kam?

— V Marenberg.

— Na isti planoti so vzorni hmeljski nasadi. Koččen dečko, živahnih oči in krepkih potez, sedeč meni nasproti, pravi:

— Pa mi ne delamo tam, ampak pri gradu. Medtem počasi in previdno vlači nekaj iz žepa in končno privleče na dan zmečkano in kot rogljiček okrivljeno "Dravo". Okorn prsti ravna jo in gladjo cigareto, oči pa se proseče uprejo v mene. Prižgem mu

Možak potegne, odpre in zaokroži usta, vdihne dim globoko, žareče cigareto pa molče pomoli svojemu sosedu. Ta stori isto in smrdljivo tleča "Drava" roma od ust do ust, dokler se ogenj ne priplazi do njenega drugega konca, ki speče ustnico in se nato kot iskrec meteor požene v tla.

Moj pogledi so sledili cigaretam. Ko je bila že pepel v prahu umazanih tal, sem tudi jaz odprl svoja usta in takole rekel možakarjem:

— Vidim, da je iskreno tovarništvo med vami in vam k vaši vzajemnosti kar čestitam. Vzemite zasvetijo oči in nasmehnejo usta. Možakar pred menoj skominigne z rameni:

— Kaj hočemo! Ima vsak nekaj, ali pa nobeden.

— No pa naredimo tako, da bo imel vsak po eno, rečem jaz, sežem v nahrbtnik in delim. Vsak je zavrel "Zeto" med prsti, jo ljubče pobožal z očmi, nato pa zataknil v usta. Prvemu prižgem cigareto in pravim, kačoz na škatlico vžigalic. Kreslini kamen je dal iskro in ta je vžigala gobo, goba pa tobak v pipi. Tu in tam so prišle v rabo tudi že "žveplenke", ki so se s trenjem ob zidu ali hlačah vnele. Z gobe je prešel ogenj tudi na trsko, ki je svetila predicam in čevljarjem na "šteri". Otroci smo jim takole nagajali: "Ja svejto šuštar s trejsko, ko je ponoči drejto vžiglo." Ogenj na odprtem ognjišču v kuhinji je dekla zverčel, preden je šla spat, zgrnila v kopicu ter ga pokrila z ogljem in pepelom. Zjutraj je kopicu previdno razgrnila in tlečo iskro, ki je še žvela pod pepelom, razpihala ob suhi trski v pla-

men. Ta je dal blagodejni ogenj, ki nam je kupal vsakdanje koruzne žgance in zelje. Če je dobra teta Mica zasačila naju z bratom v dvoboju s tlečima trskama, naju je vedno hudo pokarala, potem pa poučila: "Iskra v peči je dobrota, ako pa uide na streho, rodi rdečega petelina, ki zažge hišo. Tudi v človeku sta dve iskri: iskra dobrega in iskra zlega. Če se vname iskra dobrega, vzplamti v človeškem srcu lučka ljubezni in dobrote; če pa se razpalil iskra hudega, tedaj zagori v duši ogenj jeze in sovraštva. Ker nosimo v sebi obe iskri, zato ne smemo nikogar soditi. V hiši sodbe je za vsakega človeka vzdian kamen."

— To je pač lepo povedano. Je gola resnica, pravi možakar pred menoj, ostali pa mu pritrjujejo. Jaz pa takole nadaljujem:

— Ko si najboljše volje in dobro misliš, te lahko zlodej trči in brcne iz tira. Nepričakovana žalitev skhna v tebi jezo, in že sedi klobuta na lico žalitelja. Zaradi dekleta vzplamti ljubosomnosti ali zavist in lata odskoči od plotu. V vinu so dvojni duhovi: prvi veseljačijo, se šalijo in popevajo. Za njimi pa se vtihotopijo v glavo "aufbikserji", ki pozivajo na korajzje, povzročajo pretep in hopa; fant sedi v kajhi in pihva kašo.

— Ha, ha, pa glih tako je, gospod! pritrjuje moj sosed.

— Peli smo kakor po notah, pili po litrih, nazadnje pa tokli po glavah. Jaz sem enega prehudu švasnil in zdaj sem v kajhi za leto dni.

— Cas zaceli vse rane. Vse, kar pride, spet preide. Spet bo-

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA
v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovanskem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih
VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J.-DA
TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne.—Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:
SNPJ PRINTERY
2657-59 SO. LAWDALE AVENUE
Tel. Rockwell 4904
CHICAGO, ILLINOIS

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine ki eni naročnik. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane \$6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člane SNPJ. List Prosveta je vaš lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Zdrž. države in Kanado \$6.00	Za Ciceru in Chicago je...\$7.50
1 tednik in..... 4.50	1 tednik in..... 6.00
2 tednika in..... 8.00	2 tednika in..... 9.00
3 tednike in..... 11.00	3 tednika in..... 12.00
4 tednike in..... 14.00	4 tednike in..... 15.00
5 tednikov in..... 17.00	5 tednikov in..... 18.00
Za Evrope je.....\$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaš lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne storil, tedaj mora upravništvo znati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime.....Čl. društva št.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od slededih članov moje družine:

2).....Čl. društva št.....

3).....Čl. društva št.....

4).....Čl. društva št.....

5).....Čl. društva št.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....